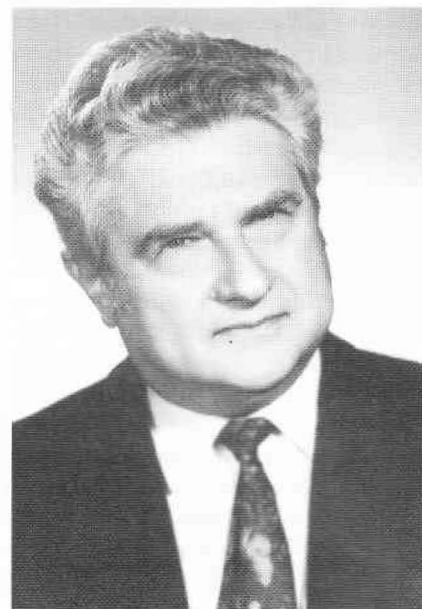

Igazgató és karmester egy személyben A Szegedi Szimfonikus Zenekar igazgató-karnagya:

ACÉL ERVIN

A temesvári születésű Acél Ervin 16 éves korában határozta el, hogy karmester lesz. Kolozsváron és Bukarestben szerzett karvezetés és karmesteri diplomát 1960-ban. Ezt követően Botosán város Filharmonikus Zenekarának lett állandó karmestere. A fiatal karmesternek igen jó gyakorlat volt a botosáni zenekar, mert keményen meg kellett dolgoznia minden kis eredményért, gyakran kellett a szólamokkal külön is rendszeres próbákat tartania. 1963-ban megpályázta a nagyváradai Állami Filharmonikus Zenekar karmesteri állását, amit meg is kapott. Nagyváradra a világ minden részéből érkeztek művészek, a zenekar is utazott mindenhova, egyetlen kivétel Magyarország volt. Politikai okok miatt nem küldték és nem engedték a zenekart Magyarországra, a magyar művészek is meghatározott számban utazhattak vendégszereplésre. A világ nyitva állt Acél Ervin előtt, a legtöbb országban járt, a volt szocialista országokban, Európa országaiban, az USA-ban, Mexikóban, Japánban, Taiwanban, Szingapúrban. 1981-ben nagyváradai állása mellett szerződéssel az isztambuli Állami Opera karmestere, majd főzeneigazgatója. 1990 után megnyíltak a lehetőségek Magyarország felé is. Megkezdődtek a kölcsönös csereutazások. A Szegedi Szimfonikus Zenekarhoz 1991-ben került, akkor települt át családjával Magyarországra. Megbízatásának lejártá után az újabb pályázat alkalmával az önkormányzat és a zenekar ismét őt választotta a zenekar igazgató-karnagjának.

–Milyen tapasztalatokat szerzett külföldi utazásai, munkái, vendégszereplése során?

–Azt tapasztaltam, hogy a zene az egy közös nyelv, s a zenész társadalom példa lehetne az emberiség számára, mert Mozart, Beethoven, Debussy, Bach mindenütt ugyanazt jelenti, még akkor is, ha például másként érez Mozart zenéjének hallgatása közben egy japán, vagy egy osztrák, de mégis mindkettő számára mond valamit, hat rájuk.

A nyugati országokban a szponzorvilág a legtöbb helyen jól működik. Itt Magyarországon az állami mecenatúra kedvezett a művészeknek, a művészvilágnak. Ebben az új, változó gazdasági rendszerben, az állam egyre jobban kivonul a kultúrából, a szponzorok, a mecénások pedig még nem léptek a helyére. A legtöbb cég vezetője pedig nem gondolkodik távlatokban, hogy a sport mellett a kultúra is érdemes lenne a támogatásra. Hacsak azt a tényt nézzük, hogy a szegedi zenekar két-három év alatt bejárta a világot, s ha lett volna egy magyar cég, aki a zenekart szponzorálja, a nevét a zenekar több ezer emberhez vitte volna el szerte a világban. Mindenesetre bízom abban, hogy hamarosan nálunk is kialakul ismét a mecénások, szponzorok világa.

–Karmester és zeneigazgató egy személyben. Milyen tudást, ismereteket kellett megszereznie, hogy mindkét hivatásának, munkájának meg tudjon felelni?

–A karmesteri pálya, de a zeneigazgatói úgyszintén nagyon összetett. Az, hogy milyen egy jó karmester, vagy igazgató, az leginkább magától az illetőtől függ, milyen emberileg, szakmailag. Ahhoz, hogy egy karmester jó igazgató is legyen, ahhoz külön hajlam, más képességek kellene. Számomra fontos a jó légkör megteremtése a zenekarban, annak érdekében, hogy a zenekari tag tudásának maximumát adja. Erre fel kell készíteni a zenekart, mert ettől válik eladhatóvá, és természetesen el is kell tudni adni a zenekart, ami jó menedzseri képességeket feltételez. Meg kell tudnia szervezni a munkát, megfelelő szociális körülményeket kell teremtenie a zenekar tagjai számára, ezalatt nemcsak a magas fizetéseket értem, hanem a megfelelő lakás és életkörülményeket is. Tehát a megfelelő szakmai és gazdasági feltételeket meg kell teremtenie, hogy a művészi maximumot ki tudja hozni a zenekarából. Ez összehangolt, pontos intenzív munkát igényel.

A zenekari művész pedig nem attól jó, hogy valamit el tud játszani egyedül a hangszerén, hanem attól, hogyan tud beilleszkedni a zenekarba, hogyan tud alkalmazkodni kollegáihoz. A zeneoktatás nem készít fel a zenekari játékra, nem tudatosítják a fiatal hangszeresben, hogy nemcsak szólista lehet belőle, hanem zenekari művész is, ami egy külön adottság, és hogy ezt a képességét ki is lehet fejleszteni. Sok művészi pálya kettétö-

rését lehetne megakadályozni ezzel. Azt sem tanítják, hogy egy karmester-igazgatónak milyen képességeket kellene kifejlesztenie. Mindkettőhöz rengeteg tapasztalatra, emberismeretre van szükség.

–Hányan irányítják a zenekart, szervezik a munkát?

–Mindössze hárman dolgoznak velem, egy gazdasági vezető, zenekari titkár, és egy titkárnő.

Eddig még sikerült mindent elvégeznünk, azonban egyre inkább érezzük, hogy szükség lenne egy szervező, nyelveket beszélő menedzserre is, mert az erősödő piaci verseny ami a zenében is érezteti hatását, megköveteli azt, hogy még jobb munkát tudjunk végezni.

A magyaron és a románon kívül én személy szerint angolul, németül, olaszul, oroszul, franciául beszélek. Ez a kapcsolatok építésében rengeteget segít. Szükséges, hogy több nyelven beszéljen egy muzsik, igazgató, karmester, vagy más aki a zene területén dolgozik.

–Hogyan tudja összeegyeztetni a két egyenrangú foglalkozást? Hogyan jut ideje mindenre?

–Az igazgató feladata nem az, hogy állandóan a zenekar mellett legyen, és ellenőrizze a munkát. A jó csapat e nélkül is kitűnően dolgozik. Tehát minden a csapattól függ. Fontos az összehangolt munka, a karmester

művészi produkciót akar, de ehhez az igazgatónak meg kell teremtenie a gazdasági alapot.

Kitűnő tapasztalatokra tettem szert, amikor Nagyváradon a Filharmonikusokkal dolgoztam. Ott 1984-ben az állam először 50%-kal, majd további 40%-kal csökkentette a művészetek támogatását, hogy fizetés nélkül maradtunk. Nem volt választásunk, a helyzetet, problémát meg kellett oldani. Szerencsére volt egy jó szervező munkatársam és sok-sok jó ötlettel, szervezéssel elértük, hogy egyike voltunk annak a kevés számú művészeti intézménynek, amelyik abban az időben ki tudta fizetni a fizetéseket.

Ehhez meg kellett tanulni gyorsan és jól dolgozni a zenekarral. A próbák pénzbe kerülnek, a karmester, de a zenekar is ne a próbán, hanem már otthon készüljön fel, tanulja meg az anyagot. E nélkül nem megy. Minél profibb egy együttes, vagy szólista, annál jobban és intenzívebben kell dolgoznia.

– Milyen volt a helyzet, mit tapasztalt, amikor a Szegedi Szimfonikus Zenekarhoz került?

– Érdekes volt a városban, de a zenekarnál is a helyzet. Szeged operaváros volt. Vaszi Viktor volt az első, aki önállóvá tette a szimfonikus zenekart, szimfonikus zenekari évadot csinált. A kollégák is jórészt opera-centrikusok voltak. 1991-ben mindössze 5 szimfonikus zenekari hangversenyt tartottak, ebből 4-et a Szegedi Szimfonikus Zenekar, egyet pedig az ÁHZ csinált. Azt mondták, Szegeden nincsen igény a szimfonikus hangversenyekre. Ennek ellenére jelenleg két bérletsorozatunk van 12 hangversennyel, ami már három éve megy.

A zenekarban hozzá voltak szokva a sok próbához. A munka során belátták, hogy mindenütt helyt kell állni, s ehhez elengedhetetlen a zenekar magas színvonalú, gyors és intenzív munkája. Az előrelépés, fejlődés csak így biztosítható.

Aztán a szimfonikus zenekari repertoárt is fel kellett építeni.

– A város zenei életét nagymértékben meghatározza a szimfonikus zenekar és a színházi zenekar működése. Nemrégiben a két zenekar önállósága veszélyben forgott. Sikertől azonban megakadályozni ezt a szándékot. Mi a helyzet azóta?

– A dolog lecsengett, a megállapodást is kis huzavonával, de aláírtuk. Azzal, hogy ismét engem választottak a zenekar élére és nem az operatársulat igazgatóját, nyilvánvalóvá vált, hogy marad a szimfonikus zenekar. Felkérték bennünket, hogy 50 %-ban operakíséretet lássunk el.

A színház zenekarából 20-an maradtak a Salieri Zenekar tagjai, ők különböző feladatokat kapnak a színháznál, a többiekből egy

Bt alakult, ők az operett kíséretet fogják el látni. A minisztériumi támogatás is hozzásegítette a zenekart önállóságának megtartásához, hiszen nélküle elvesztettük volna a hangverseny-szervezési lehetőségünket.

– Milyen a kapcsolata az önkormányzattal és a színházzal?

– Azt hiszem az újrávalasztásom azt bizonyítja, hogy bíznak bennem, az évek során kialakított kapcsolatunk működőképes és jó, ugyanezt elmondhatom a színházzal kapcsolatban is. A be nem avatkozás elvét igyekszem alkalmazni, mindenki csinálja a maga feladatát és nincsen szükség arra, hogy a dolgokat az élére állítsuk.

– Mi okoz nehézséget, problémát munkájában, hogyan tudja a zenekar művészi színvonalát megtartani?

– A művészi színvonal megtartása gátolja a közalkalmazotti jogviszony, amely a bérrendszer meghatározza, limitálja. Sok tehetséges fiatal a zenekaron kívül marad, mert nem tudunk új státuszokat létrehozni, régieket pedig nem szüntethetünk meg. Ez azt jelenti, hogy a meglévő létszámmal kell jó programot, jó koncertet csinálni. A programok kialakításánál figyelembe kell venni a zenekar fejlődését, feladatokat kell tudni adni a zenészeknek, s a jó technikai felkészülés aztán meghozza a várt eredményt.

– Milyen lehetőségei vannak Önnek és a zenekarnak a mostani viszonyok közt?

– A lehetőségeket fel kell kutatni, meg kell találni. Elsősorban a saját területünkön, a saját régióinkban kell változatos, a közönség igényeit kielégítő műsorral minél több embert, a közönség minél szélesebb rétegeit megnyerni. Ehhez elengedhetetlen a piackutatás végzése, olyan repertoárt kell kialakítani, amelyik minden igénynek megfelel, ez további sikereket eredményez, s a név, a siker rangot ad. Meg kell találni a lehetőségeket amelyek a zenekart a világba elviszik és nevet adnak.

– Milyen a kapcsolata sajtóval, Tv-vel, Rádióval?

– Ezen a téren rosszak a tapasztalataim. Minden igyekezetünk ellenére nem tudtuk meghonosítani, elérni Szegeden, hogy az írott média segítsen bennünket a közönség megnyerésében a zenekultúra terjesztésében. Évek óta nem jelenik meg előzetes, vagy tudósítás, kritika a zenekarról. A helyi rádióban jelen vagyunk, sok tudósítás van rólunk az utóbbi időben, a TV-ben viszont nem.

– Mit sikerült elérnie az öt év alatt, hogyan összegezné tapasztalatait, eddigi munkáját?

– Az újrávalasztásom megerősített abban, hogy az elkezdett munkát tovább kell folytatnom. Szegeden szükség van az önálló szimfonikus zenekarra, melynek potenciális lehetőségei vannak művészi fejlődés szempontjából, és remélem elérjük, hogy telt házzal fog menni mindegyik bérletsorozatunk. Ez a legfontosabb teendő, hogy az operajátás mellett zenei centrum legyen Szegeden. Bár igen sok hangversenyt rendeznek a városban, ez nincsen kellőképpen összefogva, összehangolva. Ezt is valahogyan meg kell oldani. A konzervatórium, az egyetem is rendez hangversenyeket, de a szimfonikus zenekari hangverseny hiánycikk volt, azért is, mert Szegeden nincsen hangversenyterem. Aminek nagyon örülök, öt év alatt sikerült morálisan összehoznom a zenekart. Az utóbbi hónapokban ez nagyon komolyan veszélyeztetve volt, de remélem megmarad.

Már két éve gyakran találkozunk zenekari vezetők, igazgatók, gazdasági vezetők, titkárok. A miskolciaknak volt ez a kezdeményezése, s találkoztunk már Miskolcon, Győrben, Szegeden, hogy megbeszéljük, kicseréljük tapasztalatainkat. Én azt javasoltam, hogy cseréljünk zenekarokat is. A miskolciakkal például bérlet keretében volt cserhangversenyünk. Az idén a pécsiek voltak nálunk, mi most június végén megyünk majd Pécsre. Ez lehetőséget ad a közönségnek arra, hogy megismerje más városok zenekarait, de segít a megmérettetésben is. A minisztériumi támogatás lehetőséget ad erre.

– Milyen tervei, elképzelései vannak még a jövőre nézve?

– A magyar zene, a magyar kultúra terjesztésében nekünk is szerep jut, terveink között szerepel egy brazil és egy japán turné a következő évben.

Az ifjúság zenei nevelése terén vannak még tennivalóink, ezt a területet erősíteniünk, fejleszteniünk kell. Az új zenekari generáció nevelésében egy együttműködést szeretnénk a konzervatóriummal, hogy a szakmailag arra érdemes hallgatók a zenekari gyakorlatukat a zenekarunknál végezzék el.

A nemzetközi karmesterkurzusok rendezésével a karmesterképzés szempontjából nemzetközileg elismert központtá váltunk. Ezt folytatnunk kell. Tervben van a két megjelent CD mellett több CD sorozat felvétele is.

Amikor Szegedre kerültem nagyon erősen érződött az, hogy nincsen szükség, nincsen igény a szimfonikus zenére. Talán az elmondottakból is érződik, ez nem így van. Az opera fontos és értékes műfaj, de véleményem szerint egy városhoz, egy város zenei életéhez hozzátartozik egy szimfonikus zenekar működése is. Ezt a zenekart meg kell őrizni, fenn kell tartani, még hogyha nem is olyan könnyű és egyszerű a jelenlegi körülmények között.

Balogh Beatrix